

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR
VILDMARKS- OCH NATURGUIDE
2012**

Föreskrift 25/011/2012

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE 2012**

Föreskrift 25/011/2012

© Utbildningsstyrelsen och författarna

Föreskrifter och anvisningar 2012:30

ISBN 978-952-13-5224-9 (hft.)

ISBN 978-952-13 5225-6 (pdf)

ISSN-L 1798-8977

ISSN 1798-8977 (print)

ISSN 1798-8985 (online)

www.utbildningsstyrelsen.fi

Kopijyvä Oy, Esbo 2012

FÖRESKRIFT

13.6.2012

25 /011/2012

Giltighetstid: fr.o.m. 1.8.2012 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten
att utfärda föreskriften bygger på
L 631/98, 13 § 2 mom

Upphäver Utbildningsstyrelsens föreskrift
5.9.2003 nr 37/011/2003

Ändrar Utbildningsstyrelsens föreskrift
-

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDE

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.8.2012. Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens ikraftträdande kan fullföljas enligt grunderna av den 5.9.2003 nr 37/011/2003 t.o.m. 31.7.2014.

Examenskommissionen och examensarrangören kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

Aulis Pitkälä

Överingenjör

Kati Lounema

BILAGA

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide 2012

INNEHÅLL

1	Fristående examina	7
1.1	Anordnande av fristående examina.....	7
1.2	Avläggande av fristående examen.....	7
1.3	Grunderna för fristående examen	7
1.4	Personlig tillämpning i fristående examen.....	8
1.5	Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen.....	8
1.6	Betyg.....	9
1.7	Utbildning som förbereder för fristående examen.....	9
2	Uppbyggnaden av yrkesexamen för vildmarks- och naturguide	9
2.1	Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för vildmarks- och naturguide.....	9
2.2	Uppbyggnaden av examen och examensdelarna	10
3	Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för vildmarks- och naturguide och grunderna för bedömningen	10
3.1	Vildmarks- och naturguidning.....	11
3.2	Guidning i olika friluftsgrenar	17
3.3	Programtjänster med användning av djur	21
3.4	Motoriserade programtjänster i naturförhållanden.....	24
3.5	Vildmarks- och naturguide som företagare.....	27
3.6	Guidning som bygger på naturkännedom.....	29
3.7	Vildmarks- och terrängbespisning	34
3.8	Naturguidning som bygger på kultur och vildmarkstradition.....	37
3.9	Naturguidning som bygger på en specialkompetens.....	41
3.10	Tematiska guidetjänster i naturförhållanden	45
3.11	Naturguidning för specialgrupper	48
3.12	Jaktguidning	52
3.13	Naturguidning för internationella kunder	57
3.14	En examensdel ur en annan grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen.....	61
	Bilaga: Förteckning över arter som examinanden bör kunna	62

1 Fristående examina

1.1 Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

1.2 Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

1.3 Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (föremålen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Föremålen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Föremålen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa föremål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de föremål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

1.4 Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsanordnaren sörjer för den personliga tillämpningen vid ansökningen till en fristående examen och utbildning som förbereder för en fristående examen, vid avläggandet av examen och vid förvärvandet av den behövliga yrkesskickligheten.

Vid den personliga tillämpningen ska man beakta det som föreskrivs i 11 § (952/2011) i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning om studerandes rättigheter och skyldigheter.

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om individualisering (43/011/2006).

1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen. En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

1.6 Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betygen.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandena.

1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går inte att ställa förhandsvillkor om deltagande i utbildning på dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning. Utbildningsanordnaren beslutar om innehållet och anordnandet av den förberedande utbildningen för fristående examina i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examensstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Utbildningen, som förbereder för fristående examen ska följa bestämmelserna i 11, 13, 13 a och 16 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

2 Uppbyggnaden av yrkesexamen för vildmarks- och naturguide

2.1 Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för vildmarks- och naturguide

De som har avlagt yrkesexamen för vildmarks- och naturguide sköter kundbetjäning i organisationer som erbjuder turism-, rekreations och välfärdstjänster som huvudsakligen sker ute i naturen. De kan till exempel fungera som ledare för olika vildmarks- och naturprogram och för utflykter och vandringar.

Vid avläggandet av den obligatoriska examensdelen har examinanderna påvisat sina färdigheter i att som ansvarsfulla guider betjäna och guida kunder på ett hållbart sätt i en naturmiljö med iakttagande av gällande förordningar. De har visat att de kan planera praktiska åtgärder och genomföra högklassiga programtjänster som bygger på naturen och på att på olika sätt röra sig i naturen. De kan också vid behov göra detta genom att leda en arbetsgrupp. De har också visat att de har gedigna färdigheter i att röra sig i vildmarker och i naturen. De kan röra sig säkert i naturen även tillsammans med grupper.

Dessutom har examinanderna visat att de har specialkunskaper i att utnyttja de lokala förhållandena, vilket de valfria examensdelarna förutsätter.

2.2 Uppbyggnaden av examen och examensdelarna

För att få ett examensbetyg ska examinanderna avlägga en obligatorisk och minst fyra valfria examensdelar.

Den obligatoriska examensdelen för alla examinander är

3.1 Vildmarks- och naturguidning.

De valfria examensdelarna, av vilka minst fyra ska väljas, är

3.2 Guidning i olika friluftsgrenar

3.3 Programtjänster med användning av djur

3.4 Motoriserade programtjänster i naturförhållanden

3.5 Vildmarks- och naturguide som företagare

3.6 Guidning som bygger på naturkännedom

3.7 Vildmarks- och terrängbespisning

3.8 Naturguidning som bygger på kultur och vildmarkstradition

3.9 Naturguidning som bygger på en specialkompetens

3.10 Tematiska guidetjänster i naturförhållanden

3.11 Naturguidning för specialgrupper

3.12 Jaktguidning

3.13 Naturguidning för internationella kunder

3.14 En examensdel ur en annan grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen.

3 Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för vildmarks- och naturguide och grunderna för bedömningen

Den yrkesskicklighet som examensgrunderna förutsätter påvisas i enlighet med planen för anordnande av yrkesexamen för vildmarks- och naturguide som examenskommissionen godkänt. Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet vid personligt tillämpade examens-tillfällen i autentisk miljö så att de på ett heltäckande sätt påvisar den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna.

Vid examenstillfällena påvisar examinanderna färdighet och förmåga att tillämpa sitt kunnande i föränderliga situationer och verksamhetsmiljöer. De påvisar också att de kan bedöma och lära sig av sina erfarenheter, visa nytänkande i fråga om verksamhetssätten och ta nya verksamhetssätt i bruk.

Bedömarna, som har instruerats i sin bedömningsuppgift, bedömer examinandernas yrkesskicklighet vid examenstillfällena. Examinanderna ska ges en möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Bedömarna utvärderar och dokumenterar det kunnande som examinanderna har påvisat i relation till examensdelens krav på yrkesskicklighet samt till föremålen och kriterierna för bedömning. I en god bedömningsprocess ingår också den respons som examinanderna får. Responsen kan ges till exempel efter att bedömnings-förslaget har givits.

Examinanderna kan ges en möjlighet att komplettera sina examensprestationer muntligt. Bedömarna antecknar sina observationer på en utvärderingsblankett under samtalet. På detta sätt säkerställs att examensprestationerna är heltäckande och bedömningen tillförlitlig. Denna möjlighet kan ges i samband med att en examensdel avläggs eller efter att alla examensdelar är avlagda.

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide bedöms en examensdel åt gången så att examinandernas yrkesskicklighet jämförs med kraven för den aktuella examensdelen. Ett trepartsorgan ger examenskommissionen ett skriftligt förslag till hur examensdelen ska bedömas efter att examensprestationerna är slutförda enligt examensgrunderna och på ett heltäckande och tillförlitligt sätt. Trepartsorganet representerar arbetsgivare, arbetstagare och lärare.

3.1 Vildmarks- och naturguidning

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan fungera som en ansvarsfull guide för en kundgrupp i vildmarks- och naturförhållanden.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Behärskande av vildmarksfärdigheter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • rör sig ledigt i naturen vid guidning av grupper både sommar och vinter • genomför guidningstjänster och leder kunder skickligt och säkert med hjälp av de vildmarksfärdigheter som situationen kräver • gör upp eld också i svåra förhållanden under alla årstider • orienterar i naturen och leder grupper under olika tider på dygnet (i ljus och mörker) och under olika årstider (sommar och vinter) med hjälp av kartor som är typiska för branschen samt kompass och lokaliseringsutrustning • organiserar övernattning och fungerar som ledare för en grupp i terrängförhållanden under olika årstider • tillreder måltider åt kunder på öppen eld och med hjälp av andra typiska matlagningsmetoder under olika årstider • använder produkter från naturen som en del av tjänsten • handleder användningen av vanliga spö- och andra fiske-redskap som används till husbehov • hanterar en naturprodukt smidigt och hygieniskt så att den kan användas som mat åt kunder i terrängförhållanden.
Användning av redskap och utrustning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder smidigt de vanligaste redskapen och utrustningarna för vildmarks- och naturguidning som den egna verksamhetsmiljön förutsätter • väljer åt sig själv och kundgruppen en lämplig klädsel och utrustning för olika terrängutflykter (motionsform, årstid, utflyktens längd) • underhåller och reparerar för verksamheten väsentliga

	<p>redskap också i terrängförhållanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • främjar utrustningens livslängd • beaktar behoven av underhåll av utrustningen till följd av användning.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • utrustar kunderna på ett ändamålsenligt sätt och kontrollerar att de har rätt utrustning samt instruerar i frågor som gäller tjänstens säkerhet • instruerar och övervakar användningen av en för aktiviteten typisk säkerhetsutrustning samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • bedömer kundernas funktionsförmåga och välbefinnande och anpassar sin verksamhet efter kundernas funktionsförmåga • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
Att fungera som guide och ledare för en kundgrupp.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ansvarar beslutsamt för kundgruppens aktivitet • förmedlar tydligt instruktioner och sakinformation om evenemanget • guidar och leder kundgruppen otvunget och säkert enligt överenskommelse • underhåller som en ansvarsfull guide sin och kundernas fysiska och mentala funktionsförmåga i terrängförhållanden • fattar överlagda och snabba beslut • betar sig otvunget och kreativt i oväntade situationer • delegerar uppgifter till eventuella medhjälpare under verksamheten • iakttar en överkommen tidtabell och justerar aktiviteten i eventuella problemsituationer.

Examinanden kan tillämpa sin naturkännedom och sina miljökunskaper vid planering och genomförande av en guidetjänst.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Tillämpning av naturkännedom.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • berättar om de typiska arterna i verksamhetsmiljön (se bilagan), hur årstidsväxlingarna inverkar samt om klimat- och växtzonerna • illustrerar och presenterar naturen i sitt verksamhetsområde för kunderna och visar att han/hon kan arterna, de typiska ekosystemen och särdragen i naturen på området • berättar engagerande om arternas förekomst, levnads- eller växtmiljöer, ekologi och levnadssätt samt hur de kan utnyttjas • berättar om allemansrätterna och den lokala kulturen samt i huvuddrag om olika centrala sätt att använda naturen (till exempel skogsbruk, jakt och viltvård, fiske, friluftsliv, naturturism, insamling av naturprodukter) • samtalar obehindrat och sakkunnigt med kunderna om natur- och miljöskydd, skyddsområden, naturens mångfald, klimatförändringen samt aktuella frågor i anslutning till natur- och miljöskydd.
Produktifiering av en tjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar olika guidetjänster som ger upplevelser och som kan genomföras under olika årstider och stöder sig på de egna naturkunskaperna och på naturen, traditionerna eller kulturen på det egna verksamhetsområdet, vid behov i samarbete med en eller flera företagare inom verksamhetsområdet • beaktar turismstrukturerna inom branschen och på området vid planering av tjänster • beaktar tjänsteutbudet och -efterfrågan vid planering av tjänster • beaktar kundgrupperna vid planering av tjänster • beaktar vid planeringen tjänsternas inverkan på naturens välbefinnande • ansluter andra tilläggstjänster till tjänsten som ett produktpaket (bl.a. transporter, inkvartering, mat- och avfallsservice) och beaktar möjligheterna att samarbeta med andra tjänsteproducenter på verksamhetsområdet • produktifierar och prissätter tjänsten kostnads- och marknadsmedvetet • utnyttjar vid behov sakkunniga som stöd vid produktplaneringen • gör upp en genomförbar tidtabell för ett evenemang

	<ul style="list-style-type: none"> • fastslår resurserna för ett evenemang • planerar uppgifterna för sig själv och för en eventuell arbetsgrupp • utarbetar de dokument som tjänsten kräver • motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset • sköter vid behov i samarbete med en företagare centrala frågor i anslutning till tjänsterna inom branschen, till exempel sådana som har att göra med tillstånd, anmälningsskyldighet och försäkringar • planerar alternativa sätt att genomföra tjänsten med beaktande av till exempel de begränsningar som naturen och väderleksförhållandena medför.
Kundbetjäning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • genomför de olika momenten i guidningen smidigt, engagerande och enligt kundernas önskemål • guidar och instruerar kunderna som grupp och som enskilda kunder med hjälp av sina vildmarksfärdigheter, sin naturkänedom och sina miljökunskaper • väljer terränger som är lämpliga med hänsyn till kundgruppens behov och ändrar rutten vid behov i växelverkan med kunderna • leder ett evenemang säkert och enligt överenskommelse • förmedlar tydlig sakinformation om evenemanget och kontrollerar att kunderna har förstått den • använder obehindrat begrepp inom natur- och miljöbranschen vid guidning • ser till att kunderna trivs genom att till exempel berätta historier i anslutning till naturen och området • ordnar och serverar kunderna vägkost enligt överenskommelse • ordnar de transport-, underhålls- och tilläggstjänster som behövs och som ingår i guidetjänsten • beaktar den lokala befolkningens och kundernas kultur och traditioner i sin verksamhet • betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt med beaktande av terrängförhållandena och betydelsen av verbal och icke verbal kommunikation.

Examinanden kan arbeta i enlighet med en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av bestämmelserna.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsterna inom branschen, till exempel lagen om konsumenttjänsters säkerhet• iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen• beaktar vid planering och genomförande av tjänsterna bland annat de förordningar, ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsterna.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella• minimerar belastningen på naturen och planerar, dimensionerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar• respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter• verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns natur, kultur och övriga näringsverksamhet• sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen• är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter.
Utveckling av verksamheten.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader• gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten• bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter• motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen• beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt• beaktar vilken betydelse verksamheten och det egna beteendet har för företagets image• söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten• iakttar aktivt utvecklingen av verksamheten inom naturbranschen

	<ul style="list-style-type: none"> • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.
Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk, försäljningskanaler och intressentgrupper inom turismbranschen • bygger upp ett samarbete med övriga tjänsteproducenter och aktörer vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna • använder mångsidigt olika kommunikationsmetoder i interaktionssituationer • gör upp avtal (vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna) med beaktande av de ansvar och åligganden som följer med avtalen.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering av en guidetjänst (två olika guidetjänster, en för sommarförhållanden och en för vinterförhållanden)
- dokumentation av tjänsten
- praktiskt genomförande av guidetjänsten i sommar- och vinterförhållanden
- en flera timmar lång kundbetjäning i terrängförhållanden
- övernattnig med en grupp i terrängförhållanden
- grupp- och riskhantering samt
- hopsamling, transport och underhåll av utrustningen.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, en säkerhetsplan eller en kartplan över verksamhetsmiljön. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

3.2 Guidning i olika friluftsgrenar

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan guida i minst två olika friluftsgrenar och handleda i användningen av utrustning och redskap i enlighet med säkerhetskraven.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Behärskande av en friluftsgren.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• rör sig smidigt med hjälp av grundteknikerna i de friluftsgrenar som han/hon har valt för sin guidning av en grupp i naturförhållanden på sitt verksamhetsområde• behärskar de friluftsgrenar som han/hon har valt för sin guidning och kan med hjälp av sina kunskaper och färdigheter erbjuda kunderna en intressant, högklassig och säker guidetjänst• beaktar färdighets- och kompetenskraven för de olika grenarna med hänsyn till varje kundgrupp• utnyttjar de organisationer och nätverk som verkar inom de olika grenarna.
Användning av redskap och utrustning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• använder redskap och utrustningar smidigt i anslutning till verksamheten i naturförhållanden på sitt verksamhetsområde• väljer och reserverar för sig och kunderna lämpliga redskap och verksamhetsområden• underhåller och reparerar redskap och utrustningar i anslutning till grenarna även i terrängförhållanden• främjar utrustningens livslängd• beaktar behoven av underhåll av utrustningen till följd av användning.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten• kontrollerar kundernas utrustning och instruerar dem i frågor som gäller tjänstens säkerhet• ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten• agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning

	<ul style="list-style-type: none"> • garanterar verksamhetens säkerhet med hänsyn till grenens specialkrav • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • ansvarar för upprätthållandet av den fysiska och mentala funktionsförmåga som aktiviteten förutsätter • instruerar och övervakar användningen av säkerhetsutrustningen för de grenar som används i guidningen samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna.
--	--

Examinanden kan tillämpa sina färdigheter i att röra sig i naturen vid planering och genomförande av en tjänst inom en friluftsgren.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering av tjänster inom olika friluftsgrenar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar tjänster i två olika friluftsgrenar i terrängförhållanden med beaktande av kundgruppens eventuella begränsningar • beaktar grenens särdrag och specialkrav vid planeringen samt till exempel hur vädret och årstiden inverkar • utför förberedande åtgärder inför en tjänst inom någon friluftsgren, till exempel säkerställer att platserna är lämpliga för aktiviteten samt väljer utrustning • motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Handledning i hur man rör sig i naturen.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • är yrkesmässig, beslutsam och målinriktad som guide under hela aktiviteten • leder och guidar aktivitetshelheter som bygger på två olika friluftsgrenar i terrängförhållanden med beaktande av den nivå som gruppen och de enskilda kunderna befinner sig på • guidar gruppen obehindrat och sakkunnigt under hela aktiviteten • berättar sakkunnigt om grenen, hur den utförs, hur utrustningen används och om möjligheterna att idka den • handleder kunder i friluftsgrenar med beaktande av grenarnas historia, nuvarande situation och utveckling samt de idrottsfysiologiska grunderna och hälsoeffekterna • handleder kunderna individuellt i grenarna och i teknikutövning samt i användning av utrustningen • berättar ledigt om den lokala och regionala naturen och

	<p>kulturen samt om traditionerna</p> <ul style="list-style-type: none"> • handleder kundgrupper som kräver särskilda åtgärder (till exempel barn, rörelsehindrade, synskadade) i olika friluftsgrenar.
Kundbetjäning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt • betonar grenarnas särdrag för varje kundgrupp • ser till att kunderna mår bra och är väl utrustade samt identifierar en kunds möjligheter att delta i en friluftsgren • ansvarar för att de löften som kunderna har fått om tjänsten uppfylls • iakttar en överenskommen tidtabell och justerar aktiviteten i problemsituationer med hänsyn till kunderna och säkerhetsaspekterna • beter sig otvunget och kreativt i oväntade situationer.
<p>Examinanden kan arbeta i enlighet med en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av regler och god sed.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till sina tjänster • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsterna de förordningar, ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsterna • följer god sed inom friluftsgrenen.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på miljön och planerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen på området erbjuder samt dess begränsningar och till exempel hur lätt naturen slits • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, tradition, markägare och övriga näringsverksamhet • sköter aktivitetsplatsens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter.

Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • främjar verksamhetens kontinuitet med sin verksamhet och sitt agerande • iakttar aktivt utvecklingen av verksamheten inom sin bransch • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.
Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk, försäljningskanaler och intressentgrupper i anslutning till verksamheten • bygger upp ett samarbete med övriga tjänsteproducenter och aktörer vid behov tillsammans med den aktör som ansvarar för tjänsterna • använder mångsidigt olika kommunikationsmetoder i interaktionssituationer.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet i två olika friluftsgrenar genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering av en guidetjänst som bygger på en friluftsgren och ordnas i terrängförhållanden
- skötsel av kontakten till kunder och samarbetsparter
- dokumentation av tjänsten
- praktiskt genomförande av en guidetjänst som bygger på en friluftsgren och ordnas i terrängförhållanden
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden samt
- hopsamling, transport och underhåll av utrustningen.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kompletterar sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel tidtabeller, ruttplaner, redskapsförteckningar och säkerhetsplaner. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan utföra arbetsuppgifter som bygger på guidning och anordnande av utflykter inom ramen för de friluftsgrenar som han/hon behärskar, till exempel paddling, skidåkning, terrängcykling och vildmarksvandring eller någon annan gren som kan anses tillräckligt omfattande och motiverad med hänsyn till arbetsuppgifterna för en vildmarks- och naturguide.

3.3 Programtjänster med användning av djur

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera, förbereda och genomföra olika program- och rekreationstjänster i naturen med användning av djur.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och förberedelse av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • deltar i verksamhetens produktutveckling som sakkunnig i praktiska frågor • förbereder självständigt program- och rekreationstjänster som sker i naturen med användning av djur och med hänsyn till behoven hos olika kundgrupper • tar vid planering och förberedelse hänsyn till djurens välbefinnande och begränsningar • planerar utgående från företagets kvalitets- och kostnadsmål • utarbetar en genomförbar tidtabell för en tjänst • gör en redskapsförteckning för sina egna och kundernas behov med hänsyn till aktivitetens natur • fastslår resurserna för en tjänst • planerar uppgifterna för sig själv och för en eventuell arbetsgrupp • motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Guidning och kundbetjäning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar kundorienterat och betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt • ansvarar för att programmet genomförs smidigt och inom utsatt tid • tar hänsyn till behoven hos olika kundgrupper • ger grundläggande information och ser till att kunderna är väl utrustade samt bedömer kundernas möjligheter att delta i programmen • instruerar kunderna i att hantera djuren rätt • instruerar kunderna i användning av redskapen

	<ul style="list-style-type: none"> • ger sakkunnig information om djuren och deras beteende • arbetar enligt uppställda mål beträffande kvaliteten och företagets image samt uppfyller löftena till kunderna
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • kontrollerar att kunderna har rätt utrustning samt instruerar i frågor som gäller tjänstens säkerhet • förutser och förebygger risker i arbetet med djur.
Examinanden kan hantera djur och värna om deras dagliga välbefinnande.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Hantering av djur och värnande om deras välbefinnande.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • hanterar och beter sig naturligt med de djur som han/hon arbetar med • iakttar aktivt djurens välbefinnande och belastning samt hanterar djuren etiskt väl • identifierar orsakerna till ett onormalt beteende hos djuren • sköter och utfodrar djuren med beaktande av deras näringsbehov och det utfodringssätt som är typiskt för dem • tillämpar arttypiska metoder vid träning och skolning av djur.
Examinanden kan använda och underhålla redskap samt sköta och underhålla verksamhetsmiljön.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Användning och underhåll av redskap.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder sakkunnigt sådana hjälpmedel och säkerhetsanordningar som programmen förutsätter • undersöker redskapens och säkerhetsanordningarnas skick och reparerar observerade fel • reparerar och underhåller den utrustning som tjänsten förutsätter • håller ordning på redskapen och skyddsutrustningen.

Skötsel av verksamhetsmiljön.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ser till att inhägnaderna, skyddsanordningarna och rutterna är hela och snygga samt reparerar observerade fel eller ser till att bristerna åtgärdas • sörjer för ordningen och trivseln i verksamhetsmiljön och att den motsvarar den bild som marknadsföringen ger.
<p>Examinanden kan arbeta i enlighet med en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till djurskydd och djurens välbefinnande • iakttar gällande bestämmelser vid djurtransport • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till verksamheten.
Verksamhet med ansvar för miljön.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • minimerar belastningen på miljön och planerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar och till exempel hur lätt naturen slits • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, t.ex:

- planering, förberedelse och genomförande av programtjänster med användning av djur
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden
- hantering av djur och värnande om deras välbefinnande
- underhåll och skötsel av verksamhetsmiljön
- hopsamling, transport och underhåll av utrustningen samt
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kompletterar sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel tidtabeller, ruttplaner, redskapsförteckningar och säkerhetsplaner. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan till exempel arbeta som ledare för ren- och huskysafaris, ridutflykter i terrängförhållanden eller vandringsturer med häst.

3.4 Motoriserade programtjänster i naturförhållanden

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera, förbereda och genomföra aktiviteter med användning av olika motoriserade fordon.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och förberedelse av en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • deltar i verksamhetens produktutveckling som sakkunnig i praktiska frågor • planerar och förbereder det praktiska genomförandet av aktiviteter där man använder motoriserade fordon • tar i planeringen hänsyn till värderingarna för en hållbar utveckling, en miljövänlig verksamhet och olika naturvärderingar • planerar utgående från företagets värde-, kvalitets- och kostnadsmål • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • gör upp en genomförbar tidtabell för tjänsten • gör upp en redskapsförteckning • fastslår resurserna • planerar uppgifterna för sig själv och för en eventuell arbetsgrupp • motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Användning och dagligt underhåll av redskap.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder obehindrat de motoriserade redskap och säkerhetsanordningar som behövs i programmen

	<ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar redskapens och anordningarnas skick samt vidtar reparationsåtgärder vid observation av brister • utför sakkunnigt inledande och övriga kontroller och vidtar åtgärder för reparation av observerade brister • utför grundläggande dagligt underhåll samt mindre service- och reparationsåtgärder • identifierar och löser oväntade problem med redskapen.
Skötsel av verksamhetsmiljön.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • undersöker verksamhetsmiljöns, utrustningens och rutternas skick och vidtar åtgärder för reparation av bristerna • ansvarar för att verksamhetsmiljön motsvarar den bild som marknadsföringen ger.
Guidning och kundbetjäning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar kundinriktat och betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt med hjälp av olika kommunikationsmetoder • beaktar behoven hos olika kundgrupper • ansvarar för att programmet utförs smidigt och inom utsatt tid • ser till att företagets löften till kunderna uppfylls och att arbetet sker i enlighet med säkerhetsföreskrifterna och målen angående kundbelåtenheten • ser till att kunderna är väl utrustade samt bedömer en kunds möjligheter att delta i programmet • ger inledande information, berättar sakkunnigt om hur redskapen används tryggt och hur arbetet utförs på ett hållbart sätt • säkerställer att kunderna har förstått anvisningarna • förutser och förebygger risker vid arbete med motoriserade redskap • beter sig otvunget och kreativt i oväntade situationer
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • identifierar en riskbenägen kund och riskfyllda situationer och vidtar åtgärder vid behov • instruerar och övervakar användningen av en för aktiviteten typisk säkerhetsutrustning samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • instruerar, motiverar och övervakar användningen av

	<p>säkerhetsanordningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten.
<p>Examinanden kan arbeta i enlighet med en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningarna.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar gällande lagar, förordningar och bestämmelser som styr verksamheter som sker med motoriserade redskap i terrängförhållanden • följer självständigt med förändringar i bestämmelserna • iakttar gällande bestämmelser vid transport av redskap • beaktar vid planering och genomförande av tjänsterna de förordningar, ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsterna.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter • motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • beaktar vilken betydelse verksamheten och det egna beteendet har för företagets image • följer aktivt med utvecklingen av verksamheten • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar verksamhetens belastning på naturen och planerar, dimensionerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar • respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter

	<ul style="list-style-type: none"> • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns natur, kultur och övriga näringsverksamhet • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter.
--	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering, förberedelse och genomförande av en motoriserad guidetjänst
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden
- hopsamling, transport och underhåll av utrustning samt
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationen, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kompletterar sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel tidtabeller, ruttplaner, redskapsförteckningar och säkerhetsplaner. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan till exempel arbeta som ledare för motorkälks- och terränghjulingssafaris, båtutflykter osv.

3.5 Vildmarks- och naturguide som företagare

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan arbeta som företagare med användning av sina vildmarks- och naturkunskaper.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Bedömning av egna företagarfärdigheter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • granskar och beskriver realistiskt och kritiskt sina egenskaper och sin livssituation med tanke på att eventuellt verka som företagare • bedömer de personliga fördelarna och riskerna med att verka som företagare • bedömer med hjälp av sakkunniga om de egna yrkesfärdigheterna är tillräckliga och lämpliga som grund för företagsverksamhet

	<ul style="list-style-type: none"> • uppdaterar sin kompetens på basis av sin bedömning av branschen, konkurrenssituationen och intressentgrupperna • utnyttjar i mån av möjlighet kontakter till alla livsområden för att få information om hur det är att verka som företagare • bedömer med hjälp av sakkunniga möjligheterna att utnyttja ett eget nätverk för en egen företagsverksamhet och vilka risker som är förknippade med det.
Precision av en affärsidé.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartlägger eventuella kunder med beaktande av deras nuvarande och framtida behov • kartlägger vilka produkter och tjänster som tillgodoser kundernas nuvarande och framtida behov • väljer på ett välgrundat sätt målgrupper för de serviceprodukter som bygger på den egna kompetensen • ställer upp ett mål för företagets och produkternas image som motsvarar den egna kompetensen • produktifierar sina serviceprodukter • definierar i viktighetsordning de fysiska, ekonomiska och mentala resurser som företagsverksamheten förutsätter • definierar företagets verksamhetsidé • utarbetar en preciserad affärsidé för sin företagsverksamhet i enlighet med egna bedömningar och val.
Uppgörande av en affärsplan.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar lagstiftningens krav på den egna företagsverksamheten • jämför eventuella olika företagsformer med hänsyn till de risker, ansvar och åligganden som anknyter till dem • väljer den lämpligaste modellen för sin affärsverksamhet med hänsyn till den egna affärsidén • beskriver sina kundgrupper samt marknadsföringsmetoder och -kanaler • preciserar sina mål för företagsbilden med mål som betonar en hållbar utveckling och ansvar för naturen • gör upp en realistisk investerings- och finansieringsplan för sitt företag • gör upp en realistisk resultat- och finansieringsbudget för sin affärsverksamhet • beskriver prissättningsmetoderna som bygger på kalkyler • beskriver metoderna för företagets kvalitetshantering • beskriver uppbyggnaden av företagets ekonomiförvaltning • beskriver företagets riskhanteringsmetoder • gör upp en skriftlig affärsplan på basis av sina beslut

	<ul style="list-style-type: none"> • gör en riskanalys för den verksamhet som beskrivs i affärsplanen • fastställer vilka åtgärder som krävs när ett företag grundas
Informationshantering	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder allmänna kontorsprogram • använder de specialprogram som behövs inom branschen • kartlägger och väljer allmänna kanaler för informationsförmedling inom branschen.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att med hjälp av sakkunniga presentera det planerade företagets

- planeringsprocess
- verksamhetsidé, affärsidé och affärsplan och motivera sina lösningar
- resultat- och investeringsbudgetar
- åtgärder för grundande av företaget.

Företagsexperten inom branschen bedömer på basis av det uppgjorda materialet om processen och planerna går att genomföra samt ger en skriftlig bedömning av prestationen. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer eller andra tillförlitliga metoder. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

3.6 Guidning som bygger på naturkännedom

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan guida inom ett delområde av sin naturkännedom.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Behärskande av naturkännedom inom ett delområde.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar ett tillräckligt antal grundläggande faktorer (till exempel arter eller övriga taxonomiska nivåer, fenomen, objekt, livsmiljöer, förekomster) på ett delområde i Finlands förhållanden (eller på ett motsvarande område) för att kunna erbjuda en högklassig guidning • behärskar vid guidning i terrängförhållanden de faktorer som är väsentliga med tanke på guidningen på det egna verksamhetsområdet (till exempel grundekologi, skydd, orsak-verkanförhållanden, toxicitet, återvinning, folktradition) • tillämpar sina kunskaper på flera olika för delområdet

	<p>väsentliga naturförhållanden i Finland (eller på ett motsvarande område)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan åtminstone på det sätt som beskrivs i den obligatoriska examensdelen guida med hjälp av grunderna för sin naturkännedom.
Att utnyttja allmän kännedom inom ett delområde i arbetet.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utnyttjar sin kännedom om ett delområde samt dess historik och nutidsfakta i sitt arbete • utnyttjar händelser, möjligheter att idka fritidshobbyer och föreningsverksamhet inom delområdet samt berättar om dessa för kunderna • använder centrala åskådningsmaterial och -metoder i anknytning till delområdet • utnyttjar utvecklingen av delområdet samt branschlitteratur och övriga källor i sitt arbete.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning • säkerställer att verksamheten är säker med beaktande av verksamhetens särdrag • ansvarar självständigt för att tjänsten genomförs säkert genom att förutse och förebygga risker • justerar tjänsten vid behov, avbryter aktiviteten och söker utomstående hjälp • upprätthåller den fysiska och psykiska funktionsförmåga som verksamheten kräver • kontrollerar kundernas utrustning och instruerar dem i verksamhetens säkerhetsfrågor • instruerar och övervakar användningen av säkerhetsutrustning samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna.

Examinanden kan tillämpa sin naturkännedom vid planering och genomförande av en komplett naturguidning.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering av en guidetjänst som bygger på naturkännedom.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• planerar tjänster som genomförs i terrängförhållanden och som bygger på det egna delområdet för naturkännedom• beaktar delområdets särdrag och specialkrav vid planeringen samt till exempel hur vädret och årstiden inverkar• beaktar kundgruppen i förberedelserna• utför förberedande åtgärder inför en guidetjänst, till exempel säkerställer att platserna för genomförandet och prestationerna är lämpliga för verksamheten samt väljer de redskap som behövs• motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Guidning som bygger på naturkännedom.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• fungerar yrkesmässigt, beslutsamt och målinriktat som guide under hela aktiviteten• iakttar uppgjorda planer och tidtabeller• leder olika helheter som bygger på delområdet, till exempel guidningar, utflykter och evenemang• guidar gruppen otvunget och sakkunnigt under hela aktiviteten• beaktar gruppens och de enskilda kundernas nivå i sin guidning• berättar sakkunnigt och omfattande om delområdet• instruerar i användningen av åskådningsmaterial• berättar ledigt om den lokala och regionala miljön, kulturen och traditionerna.
Kundbetjäning	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt• tar vid kundbetjäning hänsyn till de särdrag som gäller observation och identifikation av delområdet• gör det möjligt för kunderna att delta aktivt i verksamheten• ser till att kunderna mår bra och är väl utrustade samt identifierar en kunds möjligheter att delta i verksamheten• iakttar en överenskommen tidtabell och justerar aktiviteten i problemsituationer med hänsyn till kunderna och säkerhetsaspekterna• betar sig otvunget och kreativt i oväntade situationer.

Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av föreskrifter och god praxis.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till sina tjänster • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsterna de förordningar, ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsterna • iakttar god sed i anslutning till observation av delområdet.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på miljön och planerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen på området erbjuder samt dess begränsningar och till exempel hur lätt naturen slits • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, tradition, markägare och övriga näringsverksamhet • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet • tar i sin verksamhet hänsyn till natur- och miljöskyddets särdrag i anslutning till delområdet (till exempel häckningstid, fredning och hur terrängen slits) • iakttar natur- och miljöskyddet i sin verksamhet.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • beaktar vilken betydelse den egna verksamheten och det egna beteendet har för verksamhetens kontinuitet

	<ul style="list-style-type: none"> • iakttar aktivt utvecklingen av verksamheten inom sin bransch • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.
Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk, försäljningskanaler och intressentgrupper i anslutning till verksamheten • bygger upp ett samarbete med övriga tjänsteproducenter och aktörer, vid behov tillsammans med den aktör som ansvarar för tjänsten • använder mångsidigt olika kommunikationsmetoder i interaktionssituationer.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet i guidetjänster som bygger på naturkännedom genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering och förberedelse av en komplett guidetjänst som bygger på naturkännedom
- skötsel av kontakten till kunder och samarbetsparter
- dokumenthantering i anslutning till tjänsten
- praktiskt genomförande av en krävande guidetjänst som bygger på naturkännedom
- kundbetjäning, grupp- och riskhantering i terrängförhållanden samt
- hopsamling, transport och underhåll av utrustning

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationen, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, en säkerhetsplan eller en kartplan över verksamhetsmiljön. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan utföra uppgifter (guida och ordna utflykter) som bygger på det delområde för naturkännedom som han/hon behärskar, till exempel en grupp arter (fåglar), en miljötyp (myrar) eller ett geografiskt område (Saimen).

3.7 Vildmarks- och terrängbespisning

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera, förbereda och genomföra en säker grupp måltid i terrängförhållanden.	
Målen för bedömning	Bedömningskriterierna
Planering av grupp måltider.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• planerar i samarbete med kunden olika typer av terrängmåltider med beaktande av matallergier, specialdieter, faktorer som är typiska för olika kulturer och de lokala möjligheterna att till exempel tillreda traditionella rätter• planerar in element som innehåller finländsk mat- och dryckkultur• gör upp planer med beaktande av naturmiljöns och väderleksförhållandenas särdrag och de risker som de utgör för matservicen• kompletterar vid behov planerna med de tilläggstjänster som kunden behöver (bland annat transporter, inkvartering, programservice) genom samarbete med övriga serviceproducenter på verksamhetsområdet• motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset• utarbetar en genomförbar tidtabell och en redskapsförteckning för tjänsten, fastställer resurserna och planerar de egna och arbetsgruppens uppgifter.
Genomförande av grupp måltider.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• delegerar uppgifter till eventuella medhjälpare under verksamheten• leder arbetsgruppens arbete vid tillredning av högklassiga måltider i terrängförhållanden• ordnar bespisning även för större grupper i terrängförhållanden med hjälp av grundläggande tillredningsmetoder• behandlar smidigt och hygieniskt förutom baslivsmedel också livsmedel som fås från naturen, till exempel vilt, fisk och svamp• förbehandlar, förpackar och transporterar de livsmedel som behövs till aktivitetsplatsen på ett hygieniskt sätt och så att kyl- och värmekedjan inte bryts• tillreder i terrängförhållanden olika programrelaterade och lokala måltidshelheter som innehåller för-, huvud- och efterrätt samt drycker• beaktar den allmänna renligheten, trivseln och visuella kvali-

	<p>teten i sitt arbete på tillrednings- och serveringsplatserna</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder smidigt olika arbetsredskap och tillredningsmetoder vid tillredning av terrängmåltider, till exempel flamstekning, rökning och grillning • arbetar enligt sin plan för egenkontroll och behärskar hygienkompetens i praktiken • känner till livsmedlens nedbrytningsprocess och kan förebygga risker som orsakas av livsmedel som förfärs lätt • beaktar de löften som marknadsföringen ger kunderna.
Kundbetjäning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt vid planering, tillredning och servering av måltider • berättar ledigt om den lokala och regionala naturen och kulturen samt om traditionerna • tjänsten förmedlas till kunden • iakttar en överenskommen tidtabell och justerar aktiviteten i problemsituationer med hänsyn till kunderna och säkerhetsaspekterna.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
<p>Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar livsmedels- och hygienbestämmelserna för måltidstjänster • har avlagt hygienpasset och behärskar förordningarna om utskänkning • beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till verksamheten • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen.

Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och använder effektiva arbetsmetoder och redskap samt beaktar kostnadsansvaret vid anskaffning av livsmedel • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • planerar och genomför tjänsterna så att belastningen på miljön är så minimal som möjligt och med beaktande av de möjligheter som naturen på området erbjuder samt dess begränsningar och till exempel hur lätt naturen slits • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, vildmarkstradition, markägare och övriga näringsverksamhet • sköter aktivitetsplatsens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, t.ex:

- förhandsplanering och förberedande åtgärder samt skötsel av kontakterna
- anordnande och skötsel av gruppmåltider (inklusive hopsamling av utrustning, transport och underhåll)
- kundbetjäning samt
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kompletterar sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel planer för egenkontroll och säkerhet. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan sysselsättas av företag som organiserar bespisning i vildmarks- och terrängförhållanden.

3.8 Naturguidning som bygger på kultur och vildmarkstradition

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera en vildmarks- och naturguidning i anslutning till verksamhetsområdets historia, kultur eller vildmarkstradition.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och produktifiering av en guidetjänst.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• planerar en tjänst med beaktande av nuvarande tjänsteutbud och -efterfrågan• beaktar produktens målgrupp vid planeringen och kan anpassa produkten efter kundens behov• bygger upp en fungerande vildmarks- och naturguidning kring verksamhetsområdets historia, kultur eller vildmarkstradition för en vald kundgrupp• ansluter vid behov andra tilläggstjänster till produkten (bl.a. transporter, bispisning, inkvartering) i samarbete med andra tjänsteproducenter• väljer en lämplig naturmiljö för produkten och är förtrogen med naturens särdrag samt med objekten och tjänsterna i anslutning till verksamheten• beaktar årstiderna vid planeringen samt vilken effekt vädret och övriga naturförhållanden har på tjänstens genomförande• motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.

Examinanden kan marknadsföra och sälja en vildmarks- och naturguidning i anslutning till verksamhetsområdets historia, kultur eller vildmarkstradition.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och genomförande av marknadsföring.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• fastslår målgrupperna för en tjänst och riktar in marknadsföringen på dem• prissätter tjänsten kostnads- och marknadsmedvetet• tar reda på vilka marknadsföringskanaler som når de valda målgrupperna bäst och utnyttjar dem vid marknadsföring av tjänsten• gör upp en beskrivning av tjänsten och utarbetar självständigt eller med hjälp av en sakkunnig ett lämpligt material som kan användas för marknadsföring av tjänsten• beaktar produkt- och miljöansvaret samt de bestämmelser som styr marknadsföringen

	<ul style="list-style-type: none"> • använder vid behov sakkunniga vid planering och genomförande av marknadsföring.
<p>Examinanden kan förbereda och genomföra en vildmarks- och naturguidning i anslutning till verksamhetsområdets historia, kultur eller vildmarkstradition.</p>	
Förberedelser inför en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ger kunden på förhand tillräcklig information om tjänsten samt om förberedelser och säkerhetsfrågor i anslutning till den • ser till att alla redskap som behövs för tjänsten transporteras till aktivitetsplatsen underhållna och i gott skick • kontrollerar och förbereder verksamhetsmiljön så att den lämpar sig för tjänsten så väl som möjligt • ser både före och under aktiviteten till att tidtabellerna följs • tar i förberedelserna hänsyn till faktorer som inverkar på verksamheten, till exempel väderleksförändringar.
Guidning och kundbetjäning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ansvarar som guide beslutsamt för kundgruppens verksamhet • betjänar kunden sakkunnigt och interaktivt under hela programmet • kombinerar på ett naturligt sätt guidetjänsten med kundbetjäningen i anslutning till naturmiljön, historien, kulturen eller vildmarkstraditionen • guidar smidigt och sakkunnigt och kan svara på kundernas frågor på ett naturligt sätt • behärskar ledning av grupper, är utåtriktad och uppträder vant • handleder, aktiverar och engagerar kunden i mån av möjlighet till exempel i hantverksfärdigheter eller traditionella tillverkningsmetoder i anslutning till produkten • ansvarar för att tidtabellerna följs och att tjänstens innehåll motsvarar det överenskomna • arbetar situationskänsligt och justerar tjänsten vid behov
Avslutande arbeten efter en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar underhålls- och förvaringsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • utför en för produkten lämplig eftermarknadsföring till kunderna • skickar en faktura för tjänsten till kunden.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med

	<p>beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten</p> <ul style="list-style-type: none"> • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • är medveten om kundernas hälsotillstånd i den mån som ett tryggt genomförande av tjänsten förutsätter • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • kontrollerar kundernas utrustning och instruerar dem i frågor som gäller tjänstens säkerhet • instruerar och övervakar användningen av den säkerhetsutrustning som aktiviteten kräver och säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • bedömer kundernas funktionsförmåga och välbefinnande och anpassar sin verksamhet efter kundernas funktionsförmåga • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
<p>Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
<p>Iakttagande av föreskrifter.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsten • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsten.
<p>Miljöansvarig verksamhet.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på naturen och planerar och genomför tjänsten med beaktande av de möjligheter som tjänsten erbjuder samt dess begränsningar • respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter.

Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • konstruerar en produkthelhet vid behov tillsammans med övriga aktörer • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, tradition, markägare och övriga näringsverksamhet • gör upp de avtal som tjänsten kräver (vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna) med beaktande av de ansvar och åligganden som följer med avtalen • utnyttjar vid behov intressentgrupperna inom branschen vid marknadsföring, försäljning, planering och genomförande av tjänsten.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • motiverar sitt verksamhetskoncept för arbetsgruppen • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den • söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering och produktifiering av en guidetjänst i anslutning till den lokala historien, kulturen eller vildmarkstraditionen
- planering av marknadsföringen av en guidetjänst, produktion av marknadsföringsmaterial samt marknadsföring och försäljning av tjänsten
- genomförande av en guidetjänst för en kundgrupp i anslutning till den lokala historien, kulturen eller vildmarkstraditionen
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden
- dokument- och säkerhetshantering i anslutning till verksamheten
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, säkerhetsplan, marknadsföringsplan, produktbroschyr, förhandsinstruktioner åt kunden och redskapsförteckningar. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan verka som vildmarks- och naturguide som har specialiserat sig på den lokala historien, kulturen eller vildmarkstraditionen. Centrala delar i examinandens guide-

tjänster kan till exempel vara vildmarksmåltider som har tillretts med traditionella metoder, hantverk som har tillverkats av naturmaterial, traditionella vildmarks-, fiske- eller jaktfärdigheter, vildmarks- och naturguidning i anslutning till den lokala historien, kulturen eller vildmarkstraditionen.

3.9 Naturguidning som bygger på en specialkompetens

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera, förbereda och genomföra en vildmarks- och naturguidning genom att kombinera naturområdets särdrag med den egna specialkompetensen.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering av en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar en fungerande och högklassig vildmarks- och naturguidning genom att kombinera naturområdets särdrag med sin egen specialkompetens • planerar en tjänst med beaktande av nuvarande tjänsteutbud och -efterfrågan • beaktar produktens målgrupp vid planeringen och anpassar produkten efter kundens behov • ansluter vid behov andra tilläggstjänster till produkten (bl.a. transporter, måltider och inkvartering) i samarbete med andra tjänsteproducenter • väljer en lämplig naturmiljö för produkten och är förtrogen med objekten och tjänsterna i anslutning till verksamheten • beaktar årstiderna vid planeringen samt hur vädret och övriga naturförhållanden inverkar på genomförandet av tjänsten • utarbetar en genomförbar tidtabell och en redskapsförteckning för tjänsten, fastställer resurserna och planerar de egna och arbetsgruppens uppgifter • motiverar tydligt för kunden eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Förberedelser inför en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ger kunden på förhand tillräcklig information om tjänsten, om förberedelser och säkerhetsfrågor i anslutning till den • ser till att alla redskap som behövs för produkten transporteras till aktivitetsplatsen underhållna och i gott skick • kontrollerar och förbereder verksamhetsmiljön så att den lämpar sig för tjänsten så väl som möjligt

	<ul style="list-style-type: none"> • ser både före och under aktiviteten till att tidtabellerna följs • tar i förberedelserna hänsyn till alla faktorer som inverkar på verksamheten, till exempel väderleksförändringar • utarbetar en reservplan för tjänsten och diskuterar gränsvärdena för dess genomförande med kunden samt på vilka villkor tjänsten bör inhiberas.
<p>Guidning och kundbetjäning.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar sin specialkompetens och naturområdets särdrag så väl att han/hon genom att kombinera sina kunskaper och färdigheter kan erbjuda kundgruppen en intressant och högklassig guidetjänst • behärskar de specialfärdigheter som krävs för att röra sig på det valda naturområdet på en sådan nivå att vildmarks- och naturguidningen kan genomföras säkert och skickligt med en kundgrupp • ansvarar som guide beslutsamt för kundgruppens verksamhet • instruerar kunden sakkunnigt i en riktig och säker användning av de redskap och utrustningar som tjänsten förutsätter • betjänar kunden sakkunnigt och interaktivt under hela programmet • guidar smidigt och sakkunnigt och kan på ett naturligt sätt svara på kundernas frågor även när det gäller specialkompetensen och naturområdets särdrag • är van att leda grupper, är utåtriktad och van att uppträda • aktiverar och engagerar kunden i mån av möjlighet • ansvarar för att tidtabellerna följs och att tjänstens innehåll motsvarar det överenskomna • arbetar situationskänsligt och justerar tjänsten vid behov.
<p>Ansvar för säkerheten.</p>	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • är medveten om kundernas hälsotillstånd i den mån som ett tryggt genomförande av tjänsten förutsätter • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • kontrollerar att kunderna har rätt utrustning och instruerar i frågor som gäller tjänstens säkerhet • instruerar och övervakar användningen av säkerhets-

	<p>utrustning i anslutning till verksamheten samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer kundernas funktionsförmåga och välbefinnande och anpassar sin verksamhet efter kundernas funktionsförmåga • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
<p>Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.</p>	
Iakttagande av förordningarna.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsten • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till tjänsten.
Miljöansvarig verksamhet.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på miljön och planerar och genomför tjänsten med beaktande av de möjligheter som tjänsten erbjuder samt dess begränsningar • respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet.
Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bygger upp produkthelheter vid behov tillsammans med övriga aktörer • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, tradition, markägare och övriga näringsverksamhet • gör upp de avtal som tjänsten kräver (vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna) med beaktande av de ansvar och åligganden som följer med avtalen • känner till intressentgrupperna inom branschen och kan vid behov utnyttja dessa vid planering och genomförande av tjänsten.

Utveckling av verksamheten.	Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • motiverar sitt verksamhetskoncept för arbetsgruppen • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den • söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten • beaktar underhålls- och förvaringsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt
-----------------------------	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Vid planering och genomförande av vildmarks- och naturguidningar kombinerar examinandena naturområdets särdrag med sin specialkompetens i att verka i naturen. Examinanden kan verka som guide på ett valt naturområde (till exempel en skärgård, ett fjäll, en nationalpark eller ett vildmarksområde) med hjälp av en gedigen kompetens i guidetjänster. Till specialkompetens kan till exempel höra naturfotografering, krävande havspaddling, fjäll- eller glaciärvandring eller någon annan form av specialkompetens som är en naturlig del av vildmarks- och naturguidens yrke.

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering, förberedelse och genomförande av en guidetjänst där naturområdets särdrag kombineras med guidens egen specialkompetens
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden
- behärskande av en specialkompetens med tillhörande utrustning
- dokument- och säkerhetshantering i anslutning till verksamheten samt
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, säkerhetsplan, förhandsinstruktioner till kunden och redskapsförteckningar. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

3.10 Tematiska guidetjänster i naturförhållanden

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera, förbereda och genomföra program i den lokala naturen eller i vildmark i anslutning till kulturen, historien, traditionen och folkliga trosföreställningar.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och förberedelse av verksamheten.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• deltar som praktisk sakkunnig i utveckling av tematiska program• planerar och förbereder det praktiska genomförandet av programmen• tar i planeringen hänsyn till företagets värde-, kvalitets- och kostnadsmål• utarbetar en genomförbar tidtabell och en redskapsförteckning för tjänsten, fastställer resurserna och planerar de egna och arbetsgruppens uppgifter• motiverar tydligt för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset• förbereder en för temat lämplig verksamhetsmiljö.
Guidning och kundbetjäning.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• arbetar kundinriktat och betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt med hjälp av olika kommunikationsmetoder• ansvarar för att programmet genomförs smidigt och inom utsatt tid• är trovärdig i sin roll, arbetar etiskt med respekt för kunden, historien och traditionerna• berättar om bakgrunderna till de roller som ingår i programmet• berättar sakkunnigt om redskapen och om hur de används• tar i sitt arbete hänsyn till de olika kundgruppernas behov• beaktar företagets kundlöften, säkerhetsföreskrifter och mål när det gäller kundbelåtenhet• betar sig otvunget och kreativt i oväntade situationer• är van att uppträda och uttrycka sig i sin roll• är trovärdig i sin roll.
Ansvar för säkerheten.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten• ser till att kunderna mår bra och är väl utrustade samt identifierar en kunds möjligheter att delta i aktiviteten

	<ul style="list-style-type: none"> instruerar, motiverar och övervakar användningen av säkerhetsanordningar förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten.
Examinanden använder och underhåller de redskap och utrustningar som behövs.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Användning och underhåll av redskap.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> kontrollerar redskapens och utrustningens skick och reparerar observerade fel använder de redskap och säkerhetsanordningar som krävs för programmen på ett sakkunnigt sätt utför grundläggande dagligt underhåll samt mindre istandsättnings- och reparationsåtgärder.
Skötsel av verksamhetsmiljön.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> ser till att verksamhetsmiljön är trivsamt och snyggt ser till att verksamhetsmiljön är lämplig med hänsyn till temat och att den motsvarar den bild som marknadsföringen ger tar i sitt arbete hänsyn till miljön och en hållbar utveckling.
Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsten iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till verksamheten.
Verksamhet med ansvar för miljön.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> minimerar belastningen på naturen och planerar, dimensionerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter.

Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.
-----------------------------	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering, förberedelse och genomförande av en tematisk naturguidning
- kundbetjäning samt grupp- och riskhantering i terrängförhållanden
- underhåll och service av redskap och verksamhetsmiljön
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kompletterar sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel tidtabeller, ruttplaner, redskapsförteckningar och säkerhetsplaner. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan bland annat arrangera och leda olika tematiska naturguidningar, till exempel sådana som bygger på historien, folktraditionen eller folkliga trosföreställningar (till exempel program med teman i anslutning till flottare, timmerhuggare och schamaner).

3.11 Naturguidning för specialgrupper

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan förbereda och genomföra ett säkert och målinriktat naturprogram för specialgrupper i naturförhållanden.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering av naturtjänster för specialgrupper.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• planerar tillsammans med sakkunniga inom vård- och omsorgsbranschen tjänster för specialgrupper i naturförhållanden och tar i planeringen speciellt hänsyn till de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar• tillämpar sin kännedom om naturens hälso- och välfärds-effekter vid planering av tjänsteprodukten• förutser vid planeringen de olika specialgruppernas behov, begränsningar och möjligheter• ställer upp realistiska mål för välfärdstjänsterna• motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset• tar hänsyn till vilka färdighets- och kompetenskrav som ställs på respektive kundgrupp i anslutning till tjänsterna.
Val av aktivitetsplats och förberedande åtgärder i anslutning till den.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• väljer lämpliga platser i naturen för respektive specialgrupp och verksamhetsform• förbereder aktivitetsplatser för specialgrupper utan att skada omgivningen• bygger olika hjälpkonstruktioner med hänsyn till gruppernas behov och begränsningar.
Handledning av specialgrupper i naturförhållanden.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• arbetar otvunget med olika specialgrupper• tar i sitt arbete med olika specialgrupper hänsyn till deras behov, begränsningar och möjligheter• samarbetar med sakkunniga inom välfärdsbranschen• tillämpar sin kännedom om naturens hälso- och välfärds-effekter vid genomförandet av tjänsten• uppmuntrar gruppen i olika situationer att vara självständig och social samt att godkänna olikheter och möjliggör olika naturupplevelser med sin verksamhet.
Användning av redskap och tekniska hjälpmedel.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• utnyttjar olika hjälpmedel och tekniska möjligheter på ett säkert sätt i arbetet• samarbetar med vårdpersonalen med hjälp av överens-

	<p>komna och ergonomiskt riktiga metoder</p> <ul style="list-style-type: none"> • beaktar vid val och användning av redskap de olika specialgruppernas behov och begränsningar • beaktar faktorer i anslutning till utrustningens hållbarhet och underhåll.
Kundbetjäning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • genomför guidningens olika moment smidigt, intressant och enligt kundernas önskemål • betar sig otvunget med olika specialgrupper • har en positiv attityd till olika specialgrupper och främjar en positiv naturupplevelse • guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilda kunder med sin naturkännedom och sina kunskaper i användning av redskapen • leder ett evenemang säkert och enligt överenskommelse • iakttar en överenskommen tidtabell och justerar aktiviteten i problemsituationer med beaktande av kunderna och säkerhetsfaktorerna • betar sig otvunget och kreativt i oväntade situationer.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • beaktar specialkraven i anslutning till tjänsten och kundgruppen för att garantera en säker verksamhet • ansvarar för att tjänsten genomförs säkert i naturförhållanden • förutser och förebygger risker • identifierar gränserna för sin och kundens kompetens och justerar tjänsten vid behov, avbryter verksamheten eller tillkallar utomstående hjälp • kontrollerar kundernas utrustning och instruerar dem och eventuella assistenter i säkerhetsfrågor • instruerar och övervakar användningen av en för aktiviteten typisk säkerhetsutrustning samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten och specialgruppen • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden.

Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsterna• iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen• beaktar vid planering och genomförande av tjänsterna de förordningar, ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till verksamheten.
Miljöansvarig verksamhet.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella• minimerar belastningen på naturen och planerar, dimensionerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar• respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter• verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns natur, kultur och övriga näringsverksamhet• sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen• är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet
Utveckling av verksamheten.	Examinanden <ul style="list-style-type: none">• arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader• gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten• bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter• motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen• beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt• främjar utvecklingen av företagets image med sin verksamhet och sitt beteende• söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten• begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.

Att bygga upp samarbetskontakter	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk, försäljningskanaler och intressentgrupper i anslutning till verksamheten • bygger upp ett samarbete med övriga tjänsteproducenter och aktörer vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna • gör upp de avtal som tjänsten förutsätter (vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna) med beaktande av de ansvar och åligganden som följer med avtalen.
----------------------------------	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering och förberedelse av en naturtjänst som riktas till specialgrupper
- hantering av dokument i anslutning till tjänsten och skötsel av kontakten till kunderna eller deras assistenter
- praktiskt genomförande av en naturtjänst för en specialgrupp i terrängförhållanden
- användning och utveckling av de konstruktioner och hjälpmedel som behövs
- kundbetjäning och grupphantering
- hopsamling, transport och underhåll av redskap samt
- utveckling av den egna verksamheten.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, en säkerhetsplan eller en plan över uppbyggnaden av verksamhetsmiljön. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden samarbetar med vårdpersonalen och har som ansvarsområde att erbjuda en personlig naturupplevelse också för kunder som kräver särskild uppmärksamhet. Med specialgrupper avses till exempel små barn, äldre, utvecklingsstörda, rörelsehämmade samt syn- och hörselskadade, på olika sätt utslagna samt långtidssjuka och personer som genomgår rehabilitering.

3.12 Jaktguidning

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan planera och förbereda jaktguidning.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Produktifiering av jaktguidning.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• kartlägger utbudet och efterfrågan av jaktjänster samt beaktar detta vid planering av tjänsten• planerar jaktguidningar med hänsyn till de centrala viltarter och jaktformer som lämpar sig för jaktturism på verksamhetsområdet• produktifierar och prissätter en tjänst kostnads- och marknadsmedvetet• ansluter andra tilläggstjänster till tjänsten som ett produktpaket (bl.a. transporter, inkvartering, mat- och avfallsservice, mötes- och festlokaler, hygien) och beaktar möjligheterna att samarbeta med andra tjänsteproducenter på verksamhetsområdet• arbetar på området medveten om verksamhetsmiljöns natur, kultur, vildmarkstradition och jakthistoria• utarbetar en genomförbar tidtabell och en redskapsförteckning för tjänsten• fastslår resurserna• planerar uppgifterna för sig själv och för en eventuell arbetsgrupp• sköter centrala ärenden i anslutning till tjänsterna inom branschen, till exempel sådana som har att göra med tillstånd, anmälningsskyldighet och försäkring• motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset• planerar alternativ till genomförandet av tjänsten med beaktande av de begränsningar som till exempel naturen och väderleksförhållandena medför.
Förberedelser inför guidningen.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• planerar jaktområdena på kartan och märker vid behov ut passplatserna i terrängen• planerar hur man rör sig på området med beaktande av jaktformen och viltarten samt eventuella särskilda dragningskraftsfaktorer i naturen• skaffar vid behov tillstånd till eventuella lägerplatser• reserverar rätt utrustning till kunderna och sig själv och instruerar i dess användning

	<ul style="list-style-type: none"> • tar reda på kundernas hälsotillstånd (hälsotillståndsblankett) och tar hänsyn till detta i förberedelserna • förbereder sig på att hantera, transportera och förvara en eventuell fångst åt kunden • säkerställer och ger på förhand instruktioner om de vapen- och jakttillstånd som han/hon själv och kunderna behöver samt skaffar eventuella dokument som behövs för hundar.
Examinanden kan marknadsföra och sälja jaktguidningar.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering av marknadsföringen.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör upp en lämplig kostnadseffektiv marknadsföringsplan och budget för jaktturismtjänsten • riktar in marknadsföringen och definierar de rätta målgrupperna för tjänsten • iakttar de förordningar som styr produkt- och miljöansvaret samt marknadsföringen • tar hänsyn till kulturella skillnader vid planering av marknadsföringen.
Marknadsföring av jaktguidningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar en beskrivning, en broschyr och övrigt marknadsföringsmaterial för tjänsten samt eventuella versioner på främmande språk vid behov med hjälp av sakkunniga • gör reklam och ger information i olika medier för att göra tjänsterna mera kända för de valda målgrupperna • marknadsför tjänsterna med hjälp av nätverk och försäljningskanaler inom turism- och viltbranschen.
Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk och försäljningskanaler inom turism- och viltbranschen • bygger upp ett samarbete med centrala aktörer vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna • ingår ett avtal med kunden eller försäljningsnätet om hur guidetjänsten ska genomföras vid behov med den företagare som ansvarar för tjänsterna och med hänsyn till de ansvar och åligganden som avtalet medför.

Examinanden kan genomföra jaktguidningar.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Att guida och leda en jakttjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• genomför ett jaktevenemang och guidar dess olika moment smidigt, säkert och enligt kundernas önskemål• väljer lämpliga terränger för kundgruppens behov och justerar verksamheten vid behov i samarbete med kunderna• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilda kunder med hjälp av sina kunskaper om den valda jaktformen, de viltarter som är föremål för jakten, om fredade arter samt om deras levnadssätt och -miljöer• instruerar kunderna i användningen av de redskap som verksamheten förutsätter• delegerar uppgifter till eventuella assistenter vid genomförandet av tjänsten• ser till att jakttillstånden är omskötta och utrustningen riktig• instruerar kunderna att röra sig säkert i verksamhetsmiljön och förebygger riskfyllda situationer• justerar verksamheten vid behov med beaktande av säkerheten, naturförhållandena och naturens begränsningar.
Kundbetjäning	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• förmedlar tydlig sakinformation om evenemanget och säkerställer att kunderna har förstått den• använder obehindrat grundbegrepp inom viltbranschen vid guidning• ser till att kunderna trivs genom att till exempel sakkunnigt diskutera viltfrågor eller berätta historier i anslutning till jakt, jaktkulturen, naturen och området• hanterar viltfångsten smidigt och hygieniskt• sköter transporten och förvaringen av kundens eventuella fångst• ordnar och serverar kunderna vägkost samt tillreder måltider av vilt i terrängförhållanden• ordnar de transport-, underhålls- och tilläggstjänster som behövs och hör till tjänsten• beaktar kundernas kultur och traditioner i verksamheten• betjänar kunden interaktivt och sakkunnigt både i grupp och som individ och beaktar betydelsen av verbal och icke verbal kommunikation• iakttar en överenskommen tidtabell och justerar aktiviteten i problemsituationer med beaktande av kunderna och säkerhetsfaktorerna.

Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • kontrollerar att kunderna har rätt utrustning samt instruerar i frågor som gäller tjänstens säkerhet • instruerar och övervakar användningen av den säkerhetsutrustning som aktiviteten kräver samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • bedömer kundernas funktionsförmåga och välbefinnande och anpassar sin verksamhet efter kundernas funktionsförmåga • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
------------------------	---

Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.

Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen, myndighetsbestämmelserna och den tillståndspraxis som anknyter till tjänsten • beaktar de ansvar och kompetenskrav som anknyter till jakt och turismtjänster.
Miljöansvarig verksamhet.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på naturen och planerar och genomför tjänsterna med beaktande av de möjligheter som naturen, viltarterna och jaktformen erbjuder samt deras begränsningar • dimensionerar beskattningen av viltstammarna på ett hållbart sätt med hänsyn till viltvårdsmetoderna • sköter och övervakar verksamhetsområdets beskattnings-

	<p>bara viltstam</p> <ul style="list-style-type: none"> • respekterar markägarnas och de lokala jägarnas rättigheter • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur, vildmarkstradition, och övriga näringsverksamhet • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter • motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • beaktar vilken betydelse verksamheten och det egna beteendet har för företagets image • söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering och produktifiering av en jaktguidning
- marknadsföring och försäljning av tjänsterna
- dokumenthantering i anslutning till tjänsten
- praktiskt genomförande av en jaktguidning
- kundbetjäning
- hantering av viltfångsten
- planering av viltskötsel och av beskattning av viltbestånd
- grupphantering
- riskhantering samt
- underhåll av utrustningen.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmeto-

der, till exempel intervjuer, terränguppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok, säkerhetsplan, marknadsföringsplan, broschyr om tjänsten, kartplan över verksamhetsmiljön eller en plan över en hållbar beskattning av viltbestånden på området. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan verka som jaktguide i jaktturismföretag eller som jaktturismföretagare samt planera och genomföra olika jaktevenemang i organisationer inom branschen.

3.13 Naturguidning för internationella kunder

Kraven på yrkesskicklighet

Examinanden kan förbereda och genomföra en naturguidning på ett främmande språk.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Planering och förberedelse av en guidetjänst.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar en naturguidning på ett främmande språk med beaktande av målgrupperna och vid behov tillsammans med en eller flera företagare på verksamhetsområdet • sköter förberedelserna och kontakten med samarbetssektorerna och kunderna vid behov också på ett främmande språk • anlitar vid behov sakkunniga vid utarbetande av broschyr- och programmaterial • motiverar tydligt till exempel för en kund eller för sin arbetsgrupp vilka faktorer som inverkar på priset.
Kundbetjäning på ett främmande språk.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • guidar och leder kunderna som grupp och individuella kunder i terrängförhållanden på ett beslutsamt och säkert sätt samt i enlighet med överenskommelsen • genomför de olika momenten i guidningen smidigt, enligt kundernas önskemål och inom utsatt tid • tar emot gruppen, presenterar programmet och ger förhållnings- och säkerhetsregler obehindrat på ett främmande språk och säkerställer att kunderna har förstått dem • berättar ledigt på ett främmande språk om den lokala och regionala naturen, kulturen och traditionen • använder en omfattande terminologi på ett främmande språk i anslutning till naturen, kulturen, turismtjänsterna, bespisningen, säkerheten och första hjälpen.
En kundorienterad	Examinanden

förmedling av en upplevelse på ett främmande språk.	<ul style="list-style-type: none"> • betjänar kunden på ett främmande språk på ett interaktivt och sakkunnigt sätt med beaktande av terrängförhållandena samt betydelsen av verbal och icke verbal kommunikation • ser till att kunderna trivs genom att till exempel berätta historier om naturen och området • uppträder otvunget med hjälp av olika kommunikationsmetoder som lämpar sig för terrängförhållanden för att ge kunderna goda upplevelser och föreställningar.
Ansvar för säkerheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utarbetar som en del av sin verksamhet en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats med beaktande av vädret, naturförhållandena och eventuella kommunikationsproblem som riskfaktorer för tjänsten • underhåller som ansvarsfull guide sin egen och kundernas funktionsförmåga i terrängförhållanden • fattar överlagda och snabba beslut • betar sig otvunget och kreativt i oväntade situationer • förutser risker, identifierar riskfyllda situationer och justerar tjänsten vid behov • identifierar gränserna för sin kompetens och vet när aktiviteten måste avbrytas eller när utomstående hjälp måste tillkallas • kontrollerar att kunderna har rätt utrustning samt instruerar på ett främmande språk i frågor som gäller tjänstens säkerhet • instruerar och övervakar användningen av en säkerhetsutrustning i anslutning till aktiviteten samt säkerställer att kunderna har förstått instruktionerna • bedömer kundernas funktionsförmåga och välbefinnande och anpassar sin verksamhet efter kundernas funktionsförmåga • ger utöver allmänna färdigheter i första hjälpen (Fhj2 eller motsvarande kunskaper) första hjälpen vid typiska olycksfall i anslutning till verksamheten • agerar enligt situationens krav till exempel vid förändrade förhållanden eller vid olycksfall samt ansvarar för räddning och inledande släckning.
Examinanden kan arbeta på ett sätt som främjar en hållbar utveckling och på ett utvecklingsorienterat sätt.	
Föremål för bedömningen	Bedömningskriterierna
Iakttagande av förordningar.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • iakttar den gällande lagstiftningen och myndighetsbestämmelserna i anslutning till tjänsten

	<ul style="list-style-type: none"> • iakttar arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • beaktar vid planering och genomförande av tjänsten de ansvar och kompetenskrav samt den tillståndspraxis som anknyter till verksamheten.
Verksamhet som bygger på en hållbar utveckling.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar i sin verksamhet hänsyn till de olika dimensionerna av en hållbar utveckling: den ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella • minimerar belastningen på naturen och planerar, dimensionerar och genomför tjänsten med beaktande av de möjligheter som naturen erbjuder samt dess begränsningar • respekterar markägarnas och den lokala befolkningens rättigheter • verkar på området med hänsyn till verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringsverksamhet • sköter verksamhetens avfallshantering i enlighet med avfallslagstiftningen • är ett föredöme för kunderna i hur miljön ska beaktas i alla aktiviteter och möjliggör själv en sådan verksamhet • beaktar de kulturskillnader som påverkar planeringen, marknadsföringen och genomförandet av tjänsterna med hänsyn till de viktigaste kulturgrupperna • betar sig otvunget med representanter för olika kulturer • utför sitt arbete med beaktande av verksamhetssätten och särdragen hos olika kulturer.
Utveckling av verksamheten.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar med kostnadsansvar och beaktar tjänstens helhetskostnader • gör beräkningar för alternativa tillvägagångssätt för att utveckla sin verksamhet och förbättra kostnadseffektiviteten • bedömer genomförandet av tjänsterna i förhållande till konkurrenternas motsvarande produkter • motiverar sitt verksamhetskoncept på ett pragmatiskt sätt för arbetsgruppen • beaktar underhållsanvisningarna så att utrustningen hålls säker och funktionsduglig så länge som möjligt • beaktar vilken betydelse verksamheten och det egna beteendet har för företagets image • söker aktivt information om frågor i anslutning till den egna verksamheten • begär och tar emot respons samt utvecklar sin verksamhet utgående från den.

Att bygga upp samarbetskontakter.	<p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar med nätverk, försäljningskanaler och intressentgrupper i anslutning till verksamheten • bygger upp ett samarbete med övriga tjänsteproducenter och aktörer vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna • gör upp de avtal som tjänsten kräver vid behov tillsammans med den företagare som ansvarar för tjänsterna med beaktande av de ansvar och åligganden som följer med avtalen
-----------------------------------	--

Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter, till exempel:

- planering och förberedelse av en naturguidning
- skötsel av kontakten till samarbetssektorer och kunder
- praktiskt genomförande av en guidetjänst på ett främmande språk
- kundbetjäning på ett främmande språk i terrängförhållanden
- grupphantering på ett främmande språk samt
- riskhantering på ett främmande språk.

Bedömarna övervakar och bedömer examinandens verksamhet samt ger en skriftlig bedömning av den. Arbetet utförs i sådan omfattning att alla krav på yrkesskickligheten konstateras vara uppfyllda. Till den del som yrkesskickligheten inte kan påvisas i sin helhet genom examensprestationerna, kompletteras den med hjälp av andra bedömningsmetoder, till exempel intervjuer, uppgifter eller andra tillförlitliga metoder. Examinanden kan komplettera sina examensprestationer med dokument som han/hon producerat under processens gång, till exempel en arbetsdagbok eller en säkerhetsplan. När dokumenten har bedömts utgör de en del av bedömningsmaterialet.

Examinanden kan verka som vildmarks- och naturguide för utländska kundgrupper i företag som erbjuder programtjänster och tjänster inom naturturism eller som företagare inom branschen.

3.14 En examensdel ur en annan grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen.

Yrkesexamen för vildmarks- och naturguide kan kompletteras med en examensdel från någon grund-, yrkes- eller specialyrkesexamen. Den valda examensdelen bör ha ett tydligt mervärde i vildmarks- och naturguidens yrke. Betyget över den avlagda examensdelen utfärdas alltid av den examenskommission som ansvarar för respektive examen och examenskommissionen för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide erkänner denna examensdel som en del av yrkesexamen för vildmarks- och naturguide.

Bilaga:

Förteckning över arter som examinanden bör kunna

Artförteckning som bilaga till examensdelen Vildmarks- och naturguidning som ingår i examensgrunderna för yrkesexamen för vildmarks- och naturguide.

Examinanden bör enligt den bifogade förteckningen kunna identifiera ett antal arter inom olika organismgrupper som förekommer vilda i Finland. Arterna bör vara sådana att identifieringen av dem har betydelse i vildmarks- och naturguidens arbete. Antalet arter i varje organismgrupp kan variera upp till 20 %. Helhetsantalet bör vara 350 arter. I stället för en art kan också någon annan taxonomisk nivå användas om det med hänsyn till guidningen och identifieringen i terrängförhållanden är motiverat. Arterna godkänns även om de inte tillhör någon av de nedan nämnda organismgrupperna, men dessa får inte överskrida 35 arter.

Kärlväxter 124 arter, av vilka 8 är **ormbunksväxter**

Mossor 6 arter

Svampar 40 arter, av vilka 5 arter är **tickor** och 5 arter **lavar**

Däggdjur 35 arter

Fiskar och rundmunnar 25 arter

Kräldjur och groddjur 6 arter

Leddjur 32 arter

Fåglar 82 arter

Utbildningsanordnarna utarbetar på basis av dessa anvisningar och antal arter en egen artförteckning som bilaga till sin plan för anordnade av yrkesexamen för vildmarks- och naturguide. Den examenskommission som ansvarar för denna examen godkänner artförteckningen som en del av planen.

Tryckt
ISBN 978-952-13-5224-9
ISSN 1798-8977

Online
ISBN 978-952-13-5225-6
ISSN 1798-8985

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
www.utbildningsstyrelsen.fi